

ДИПЛОМАТИЧНИЙ СУПРОВІД ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

©2023 ПРОКОПЧУК О. А., ГОРБАЧОВА І. В.

УДК 336.2.339.54
JEL: H63; H79

Прокопчук О. А., Горбачова І. В. Дипломатичний супровід зовнішнього державного боргу України

Метою статті є обґрунтування заходів щодо дипломатичного супроводу зовнішнього державного боргу України з урахуванням сучасних умов критичної обмеженості фінансових можливостей державного бюджету. Аналітичним підґрунтям пропозицій є результати аналізу тенденцій розвитку міжнародних потоків боргового капіталу та світового досвіду дипломатичного сприяння країнам у процесі подолання ними боргової кризи. Встановлено, що процес міжнародного руху позичкового капіталу, активними учасниками якого є країни незалежно від рівня економічного розвитку, характеризується динамічним підвищенням вартості. Чинником критичного зростання зовнішніх боргових зобов'язань України є зниження вартості ВВП і неспроможність покривати бюджетний дефіцит у результаті високих військових і соціальних затрат. Доведено, що мінімізація ризиків, пов'язаних із залежністю держави від міжнародних запозичень, можлива за умови ефективного дипломатичного супроводу зовнішнього боргу на всіх етапах його формування й обслуговування. Україна вже має позитивні результати дипломатичної підтримки боргу (пільгові умови отримання нових позик, часткова реструктуризація наявного боргу). Однак в перспективі, за умов збереження поточних тенденцій, зростання зовнішньої заборгованості становитиме загрозу економічній безпеці держави. На основі аналізу альтернативних варіантів подолання боргової кризи обґрунтовано доцільність дипломатичного клопотання України перед міжнародними кредиторами про пільгову реструктуризацію боргу, а також активної співпраці з іноземними державами щодо посередництва у взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями в напрямку ініціації спеціальних програм фінансової підтримки країни. Дипломатичний супровід зовнішнього боргу має відбуватися одночасно з подальшою інтеграцією України в Європейський Союз, заходами стимулювання економічного зростання в країні, що сприятиме підвищенню міжнародної інвестиційної привабливості та кредитних рейтингів національної економіки.

Ключові слова: державний борг, зовнішній борг, дипломатичний супровід, обслуговування зовнішнього державного боргу, реструктуризація боргу.
Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Прокопчук Оксана Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції, Поліський національний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: poliox@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-2693>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-8149-2018>

Горбачова Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції, Поліський національний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: i_gorbachova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0254-9593>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/V-8952-2017>

UDC 336.2.339.54
JEL: H63; H79

Prokopchuk O. A., Horbachova I. V. Diplomatic Support of Ukraine's Foreign Public Debt

The purpose of the article is to substantiate the measures regarding diplomatic support of the Ukraine's foreign public debt in the conditions of a critical budget deficit. The analytical basis of the proposals are the results of the assessment of trends in the development of international flows of debt capital and the world experience of diplomatic assistance to countries in the process of overcoming their debt crisis. It has been established that the process of international movement of loan capital, in which countries are active participants regardless of the economic development level, is characterized by dynamic trends of value growth. A critical factor in the growth of public debt in Ukraine is the decrease in the value of GDP and the inability to cover the budget deficit as a result of high military and social costs. It has been proved that the minimization of risks associated with the State's dependence on international borrowing is possible under the condition of effective diplomatic support of the external debt at all stages of its formation and maintenance. Ukraine has positive results of diplomatic debt support (favorable conditions for obtaining new loans, partial restructuring of existing debt). However, in the future, under conditions of preservation of current trends, the growth of foreign debt will pose a threat to the economic security of the State. Based on the analysis of alternative options for overcoming the debt crisis, the authors substantiate the expediency of Ukraine's diplomatic request to international creditors for preferential debt restructuring; active cooperation with foreign countries regarding mediation in interaction with international financial organizations in the direction of initiating special programs of financial support for Ukraine. Diplomatic support of foreign public debt should occur simultaneously with the further integration of Ukraine into the European Union, measures to stimulate economic growth in the country, which will contribute to increasing the international investment attractiveness and credit ratings of the national economy.

Keywords: public debt, foreign debt, diplomatic support, maintenance of foreign public debt, debt restructuring.

Fig.: 5. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Prokopchuk Oksana A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations and European Integration, Polissia National University (7 Staryi Blvd, Zhytomyr, 10008, Ukraine)

E-mail: poliox@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-2693>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-8149-2018>

Horbachova Iryna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations and European Integration, Polissia National University (7 Staryi Blvd., Zhytomyr, 10008, Ukraine)

E-mail: i_gorbachova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0254-9593>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/V-8952-2017>

Протягом усього періоду незалежності Україна завжди мала зовнішню заборгованість. Однак застосування апробованих механізмів її державного обслуговування давало можливість утримувати вартість боргу в межах допустимих законодавчо затверджених меж. У 2022 р. несумісність фінансових потреб держави на підтримку соціальної сфери та обороноздатності країни, покриття наявних боргових зобов'язань з бюджетними можливостями призвела до динамічного зростання зовнішнього боргу, що за умови збереження поточних тенденцій становитиме загрозу національній безпеці. У світовій історії вже фіксувалися факти масштабної боргової кризи країн під час війни (Афганістан, Ірак) та існує досвід подолання її наслідків шляхом консолідації зусиль світової спільноти в результаті застосування інструментів економічної (боргової) дипломатії. Це означає актуальність дослідження механізмів дипломатичного супроводу зовнішнього державного боргу та можливості їх імплементації в умовах України.

Загострення проблеми зовнішньої заборгованості в Україні у 2022 р. обумовили «нову хвилю» уваги експертів та науковців до альтернатив її вирішення. Дослідження процесу формування державного боргу у вітчизняній науці переважно акцентовані на його аналітиці за класичними показниками динаміки вартості та структури [6; 9]. Увага окремих науковців зосереджена на еволюції боргової ситуації в Україні [7], механізмах і методах управління державним боргом [10]. Зокрема, Т. Богдан обґрунтовує переваги та ризики успішних практик реструктуризації боргу на прикладі окремих країн (Ірак, Афганістан, Польща та інші) та можливості їх імплементації в умовах України [8]. Водночас боргова дипломатія, що на практиці активно здійснюється дипломатичною службою України, залишається поза увагою українських науковців.

Щодо досягнень світової науки, особливої актуальності в сучасних умовах набувають результати досліджень американських учених щодо еволюції цілей зовнішніх державних позик і моделей подолання проблем критичного зростання державного боргу в період фінансової кризи, депресії, війни. Активним предметом експертних досліджень у зарубіжній науковій літературі останніх років є дипломатія боргової пастки як інструмент політичного впливу країн одна на одну [1; 2].

Таким чином, можна стверджувати, що боргова дипломатія є «прогалиною» у вітчизняних наукових дослідженнях. Однак, зважаючи на актуальність даного питання, наукового обґрунтування потребують механізми та методи дипломатичного супроводу зовнішнього державного боргу з урахуванням умов критичної обмеженості фінансових можливостей його обслуговування.

Метою статті є обґрунтування напрямів дипломатичного супроводу державного зовнішнього боргу України з урахуванням сучасних умов критичної об-

меженості фінансових можливостей державного бюджету.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, відповідно до якого формування та дипломатичний супровід зовнішнього боргу країни розглядається у взаємозв'язку з політичними та економічними процесами на державному та міжнародному рівнях. Достовірність висновків є результатом застосування економіко-статистичних методів аналізу інформації офіційних джерел.

Зовнішня заборгованість є частиною сукупного державного боргу. На відміну від багатьох економічних понять і категорій державний борг має чітку дефініцію, що обумовило відсутність численних методологічних і концептуальних підходів до визначення його сутності. У Бюджетному кодексі України визначено, що державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих і непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення» [3]. Відповідно, зовнішній борг являє собою сукупну заборгованість держави перед зовнішніми кредиторами, яка складається з отриманих і непогашених боргових зобов'язань, включно з тими, що набувають чинності в результаті виданих державою гарантій за кредитами приватних юридичних і фізичних осіб.

Зовнішній державний борг має чітку суб'єктну структуру за кредиторами та позичальниками (рис. 1). Основними джерелами надходження зовнішніх запозичень є уряди та центральні банки іноземних держав, міжнародні фінансово-економічні організації, іноземні приватні банки та кредитні установи. Окремим джерелом зовнішніх запозичень є випуск і розміщення на біржових майданчиках державних облігацій.

Рух боргового капіталу в межах світового господарства є важливою формою міжнародних економічних відносин, про що свідчить зростання його вартості (рис. 2). Зокрема, з 2011 р. по 2020 р. валовий світовий борг зріс майже у 1,5 разу. Найбільш динамічним був приріст вартості у 2012, 2017 і 2020 рр. На кінець першого півріччя 2021 р. вартість світового боргу досягла рівня 296 трлн дол. США.

Слід зазначити, що процес формування зовнішньої заборгованості є невід'ємною складовою економічної діяльності всіх держав незалежно від рівня розвитку. Якщо раніше домінувала думка, що більш активними позичальниками є держави, що розвиваються, то у XXI ст. практика довела, що більш масштабними боржниками є розвинені держави. Рекордсменами за рівнем державного боргу станом на 2020 р. є Японія (259,5% ВВП), Греція (222,4%), Італія (173,1%), США (150,5%), Португалія (143,6%) [4].

Для України проблема зростання державного боргу завжди була актуальною, зважаючи на обмеженість фінансового потенціалу для економічного роз-

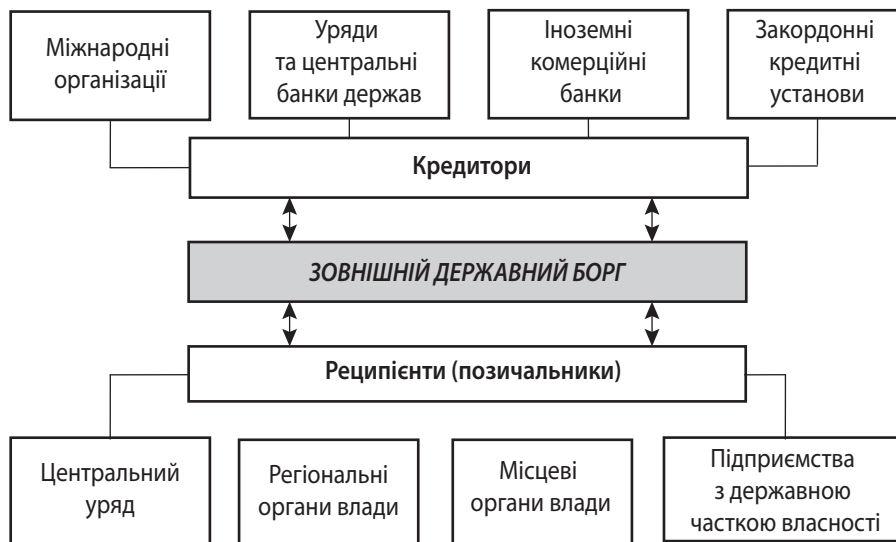

Рис. 1. Суб'єкти формування зовнішнього державного боргу

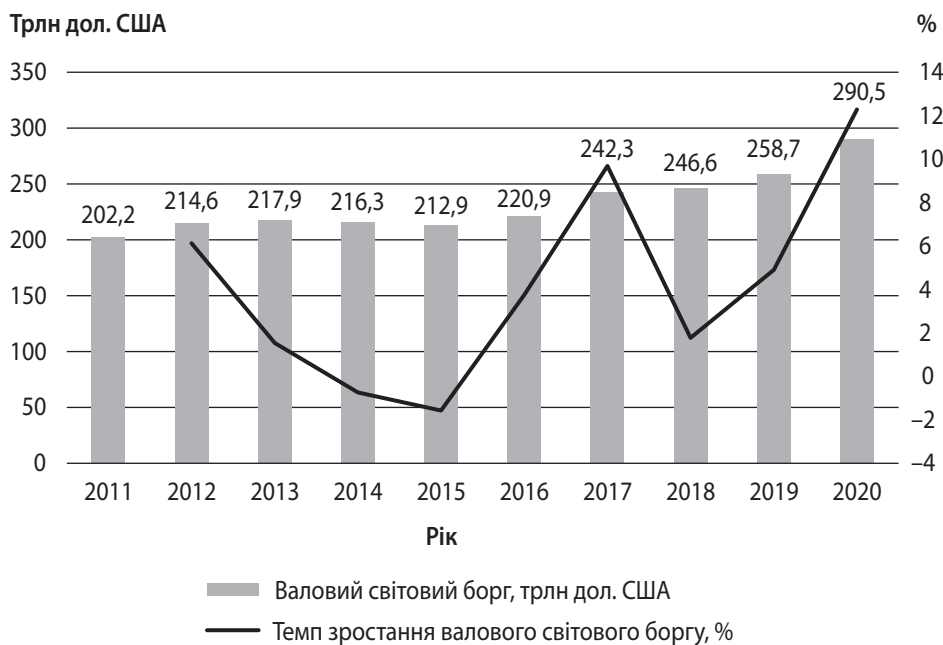

Рис. 2. Динаміка світового боргу

Джерело: побудовано за даними [11].

витку та підтримки соціальних стандартів, чутливість національної економіки до волатильності світових економічних процесів. Аналіз динаміки вартості державного боргу свідчить про її стійке динамічне зростання. За період 2010–2022 рр. заборгованість країни зросла майже в 10 разів (табл. 1). При цьому найвищий приріст вартості боргу було зафіксовано у 2014 р. і 2022 р. Зокрема у 2022 р. сукупна заборгованість країни збільшилася на 1,4 млрд грн., або на 52,4%. Частка державного боргу у ВВП країни на кінець 2022 р. досягла рівня 90% (при законодавчій нормі 60%, міжнародних нормах 64%). При цьому, за прогнозними оцінками уряду України, розмір державного боргу матиме тенденцію до подальшого підвищення і у 2023 р. становитиме 106% ВВП країни [4]. Домінуючим чин-

ником прогнозованих тенденцій буде зниження вартості ВВП у результаті руйнування виробничих потужностей і логістичних маршрутів для постачання сировини та збуту продукції.

Критичне зростання державного боргу є прямою загрозою для економічної безпеки країни, оскільки не лише підвищує боргові зобов'язання держави та витрати на їх обслуговування, а й обмежує можливості економічного розвитку (за експертною оцінкою Світового банку, перевищення держборгу понад 64% ВВП країни на 1% стримує економічне зростання на 0,02%).

Характерною тенденцією формування державного боргу в Україні є зростання частки зовнішніх за-

Динаміка показників державного боргу України

Показник	Рік							2022 р. до 2010 р., +/-
	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2022	
Державний борг, млрд грн	432,2	515,5	1100,6	1929,8	2168,6	2551,9	4071,7	3639,5
Приріст боргу до попереднього року, %	36,4	9,0	88,4	22,7	1,3	27,7	52,4	16,0
Державний борг до ВВП, %	39,9	36,6	70,2	81,0	60,9	60,8	90,0	50,1
Зовнішній борг, млрд грн	276,7	309,0	611,7	1240,0	1397,2	1518,9	2610,9	2334,2
Частка зовнішнього боргу, %	64,0	59,9	55,6	64,3	64,4	59,5	64,1	0,1
Приріст зовнішнього боргу до попереднього року, %	30,7	3,2	103,9	18,9	1,6	31,0	67,3	36,7
Приріст внутрішнього боргу до попереднього року, %	47,9	18,9	72,1	30,3	0,6	23,1	31,4	-16,5

Джерело: розраховано за даними [5].

позичень. Починаючи з 2014 р. вони стали основним джерелом покриття дефіциту бюджету і мають вищі темпи зростання порівняно з внутрішніми фінансовими зобов'язаннями. За прогнозними розрахунками Київської школи економіки, у 2023 р. це може призвести до зростання частки зовнішнього боргу до 79% [4].

Наявність зовнішнього державного боргу з наукової та експертної точки зору не можна розглядати як суто негативний процес, оскільки біржова торгівля борговими цінними паперами або використання запозичень, за умови їх інвестування у розвиток, є ефективними інструментами примноження державного капіталу. Однак мінімізація ризиків, пов'язаних із залежністю держави від міжнародних запозичень, можлива за умови ефективного дипломатичного супроводу зовнішнього боргу.

У світовій практиці доведено, що дипломатичному супроводу має підлягати весь процес формування й обслуговування зовнішнього боргу на стадіях отримання фінансів, погашення боргових зобов'язань, реконструкції боргу та його обслуговування. В Україні формування зовнішнього боргу завжди відбувалося досить динамічно і набуло особливої активізації у 2022 р. Руїнування економіки та зменшення податкових надходжень до бюджету обмежили можливості держави покривати видатки не лише на соціальні зобов'язання, а й на потреби армії (для прикладу, у вересні 2022 р. доходи держбюджету становили 83,6 млрд грн, видатки – 233,1 млрд грн). Дефіцит покривається переважно за рахунок зовнішньої фінансової допомоги у формі грантів та позик. Однак більша частина фінансової міжнародної підтримки надходить на умовах позики (у 2022 р. з 35 млрд дол. США зовнішнього фінансування держбюджету майже 42% надійшли на грантовій основі) [4]. Це призводить до зростання зовнішнього державного боргу України, частка якого в сукупній вартості

державної заборгованості на кінець 2022 р. зросла до рівня 64,1% (див. табл. 1).

До кінця 2022 р., за даними Міністерства фінансів України, вартість зовнішнього державного боргу вже досягла 2,6 трлн грн [5]. Основними джерелами формування зовнішньої державної заборгованості є продаж єврооблігацій (38%), позики міжнародних фінансових організацій (35%) та міжнародних фінансових корпорацій (3% – Credit Agricole Corporate, Investment Bank, Deutsche Bank та інші) (рис. 3).

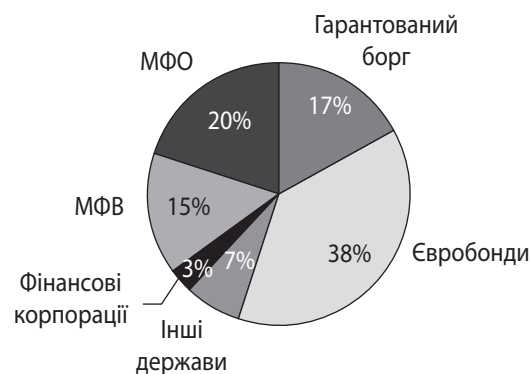

Рис. 3. Структура зовнішнього державного боргу за джерелами формування, %

Джерело: розраховано за даними [5].

Дипломатична взаємодія з кредиторами відбувається за посередництвом дипломатичних установ і представництв країни при міжнародних організаціях (рис. 4). Формування гарантованого боргу відбувається при безпосередній взаємодії зовнішньоекономічних і фінансових підрозділів приватних позичальників з міжнародними кредиторами.

Погашення зовнішніх боргових зобов'язань відбувається традиційно шляхом сплати основної суми позики та відсотків. В Україні найбільші суми відшкодування зовнішнього боргу з урахуванням його рів-

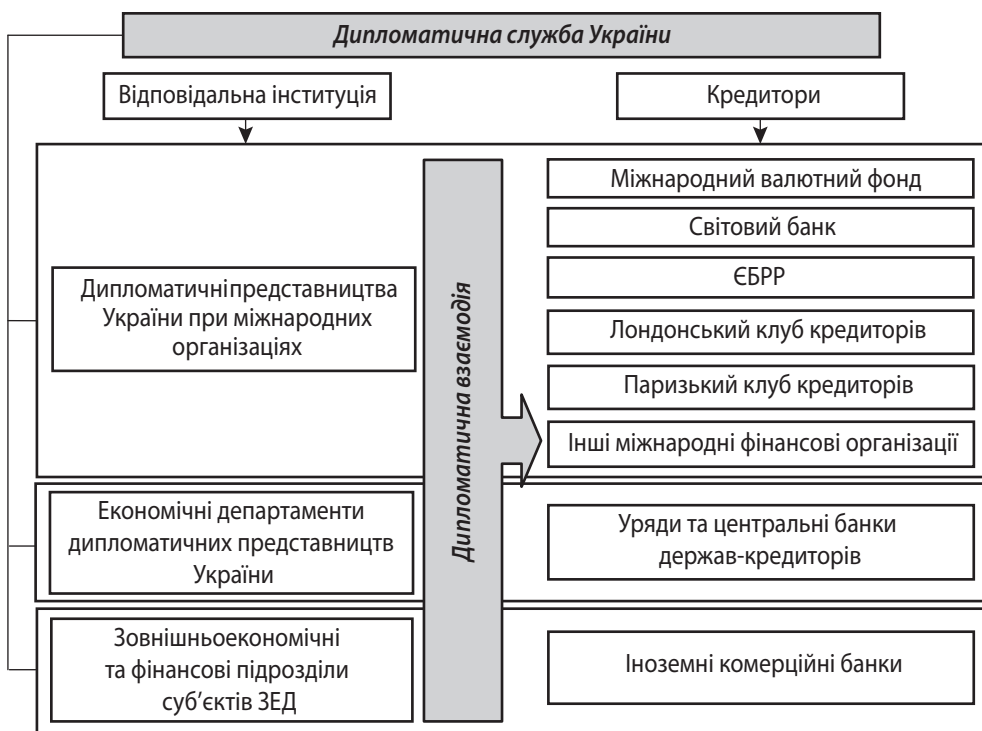

Рис. 4. Дипломатичний супровід зовнішнього державного боргу

Джерело: побудовано за даними [5].

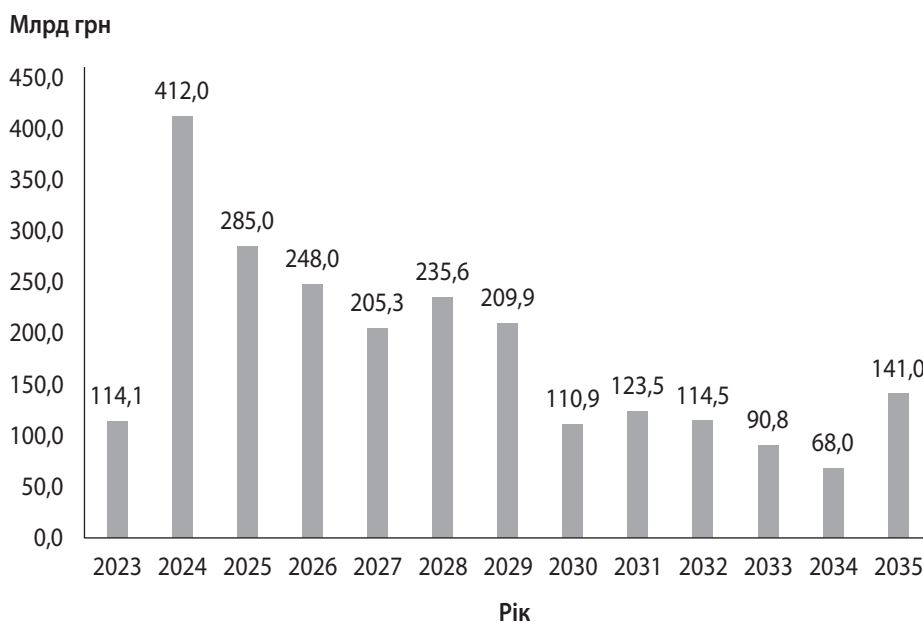

Рис. 5. Зобов'язання з погашення зовнішнього державного боргу, млрд грн

Джерело: побудовано за даними [5].

ня на жовтень 2022 р. мають бути сплачені протягом 2024–2029 рр., коли щороку має бути перераховано понад 200 млрд грн (рис. 5).

У разі неспроможності країни покривати боргові зобов'язання за участю представників економічної дипломатії має бути вирішено питання щодо реструктуризації зовнішнього боргу, основними формами якої є такі:

- ✦ *продлонгація* – продовження терміну сплати боргу;
- ✦ *кредитні канікули* – мораторій на сплату боргу чи відсотків на визначений період;
- ✦ *конверсія* – переведення частини або всієї суми боргу на нові умови кредитування чи безоплатну допомогу;

- ✦ *капіталізація* – обмін суми боргу на акціонерну власність.

Україна нині є неплатоспроможною через критичне скорочення ВВП і зростання зовнішніх зобов'язань. Міжнародна фінансова допомога надходить у формі грантів та «довгих кредитів» за пільговими відсотковими ставками або періодом погашення, що створюють мінімальне додаткове навантаження на держбюджет. Однак дане питання об'єктивно набуде актуальності по закінченню війни. Є два варіанти вирішення проблеми: оголошення дефолту та реструктуризація боргу. Перший захід тимчасово сповільнить дію проблеми бюджетного дефіциту, однак матиме суттєві негативні наслідки в довгостроковій перспективі – зниження кредитних рейтингів держави та її подальшої спроможності залучати зовнішні позики або взагалі унеможливить отримання нових кредитів.

Зважаючи на форс-мажорні обставини, оптимальним варіантом вирішення проблем буде дипломатичне клопотання перед кредиторами про пільгову реструктуризацію боргу. При цьому окремі експерти дотримуються позиції, що в найближчій перспективі нагальної потреби в реструктуризації немає, оскільки результатом дипломатичних перемовин вже є відтермінування виплат за боргом на суму 6 млрд дол. на 2 роки. Хоча вже нині потрібно планувати заходи щодо подальшого обслуговування зовнішніх зобов'язань держави, оскільки потреба в новому капіталі для повоєнної відбудови та відновлення економіки буде зростати.

Вирішення проблеми державного боргу має здійснюватися стратегічно, не обмежуючись заходами безпосереднього управління та дипломатичного супроводу зовнішніх фінансових зобов'язань. Першочерговими мають бути заходи щодо подальшого реформування та стимулювання економічного зростання в країні, що сприятиме підвищенню міжнародної інвестиційної привабливості та кредитних рейтингів національної економіки. Позитивний вплив на рівень боргової безпеки також матиме подальша інтеграція України до Європейського Союзу.

Окремим напрямом дипломатичної роботи має бути пряма співпраця з іноземними державами (Великою Британією, ЄС, США) щодо посередництва у взаємодії з міжнародними організаціями у сфері зменшення державного боргу України. Перші досягнення у даному напрямку вже є – розгляд Конгресом США законопроекту H. R. 7081 від 15 березня 2022 р. «Ukraine Comprehensive Debt Payment Relief Act of 2022», за яким Уряд США приймає зобов'язання сприяти звільненню України від двосторонніх і багатосторонніх боргів через взаємодію з МВФ [8]. У практиці МВФ не передбачено пролонгування чи часткове списання боргів. Такі ініціативи застосовуються лише для бідних країн, переобтяжених боргом (HIPC-Initiative) та в рамках Багатосторонньої іні-

ціативи з полегшення тягаря заборгованості (MDR-Initiative). Україна не відповідає встановленим критеріям для участі в даних програмах, оскільки: 1) країна з низьким рівнем доходів; 2) наявність позик у Міжнародній Асоціації Розвитку; 3) відсутність кредитів МБРР. Однак, зважаючи на численні людські жертви та масштабні руйнівні наслідки війни, дипломатичні зусилля України та міжнародних партнерів мають бути спрямовані на ініціацію спеціальних програм міжнародних організацій щодо фінансової підтримки країни.

ВИСНОВКИ

Міжнародний рух боргового капіталу є мультисуб'єктним процесом, в якому задіяні країни з різним рівнем розвитку. Для високорозвинених країн зовнішні позики є додатковими інвестиціями в економічний розвиток; для країн, що розвиваються, – джерелом покриття дефіциту державного бюджету. В Україні у 2022 р. фіксується рекордне підвищення вартості зовнішнього боргу, що обумовлено підвищенням потреб на підтримку соціальної сфери та ведення військових дій і значним скороченням доходів держбюджету. Критичне зростання зовнішнього державного боргу є прямою загрозою для економічної безпеки країни. Мінімізація ризиків, пов'язаних із залежністю держави від міжнародних запозичень, можлива за умови ефективного дипломатичного супроводу зовнішнього боргу на всіх етапах його формування й обслуговування.

У світі існують і практикуються механізми фінансової підтримки країн, що потрапляють в умови боргової пастки внаслідок війни чи інших кризових ситуацій. Україна також об'єктивно потребує консолідації зусиль світової спільноти щодо подолання бюджетної кризи, чого можна досягти в результаті ефективних дипломатичних ініціатив. Вирішення проблеми державного боргу через управління та дипломатичний супровід зовнішніх фінансових зобов'язань має супроводжуватися подальшим реформуванням і стимулюванням економічного зростання в країні, що сприятиме підвищенню міжнародної інвестиційної привабливості та кредитних рейтингів національної економіки. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Botnar C. Debt Trap Diplomacy. Measuring China's Reach and Projection of Influence Through the Policy-setting Agendas Exerted by Debt Traps. 2020. URL: https://projekter.aau.dk/projekter/files/329728983/Debt_Trap_Diplomacy_project.pdf
2. Ajnoti R. The Complete Story of Debt-Trap Diplomacy / The Geopolitics. 11.11.2022. URL: <https://thegeopolitics.com/the-complete-story-of-debt-trap-diplomacy/>
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

4. Вінокуров Я. Державний борг України перевищить 100% ВВП. Що це означає? / Економічна правда. 25.10.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/25/692991/>
 5. Державний борг України / Мінфін. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
 6. Замкова Н., Гнидюк І. Державний борг України за масштабної кризи. *Scientia Fructuosa. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 4. С. 110–121. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)08)
 7. Обушний С. М., Дзядевич Л. В. Управління зовнішнім державним боргом України. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2018. No. 1. P. 21–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2018-0103>
 8. Богдан Т. Реструктуризація зовнішнього боргу: міжнародна практика та можливості для України / Економічна правда. 20.06.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/20/688356/>
 9. Стащук О. В., Боричевська І. Г. Зовнішній державний борг України: сучасні тенденції та особливості обслуговування. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.11>
 10. Шелест О. Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 710–715. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/118.pdf
 11. Як змінювався зовнішній та державний борг України / Слово і діло. 24.09.2021. URL: <https://www.slovo-i-dilo.ua/2021/09/24/infografika/finansy/yak-zminyuvavsya-zovnishnij-ta-derzhavnyj-borh-ukrayiny>
- June 20, 2022. <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/20/688356/>
- Botnar, C. "Debt Trap Diplomacy. Measuring China's Reach and Projection of Influence Through the Policy-setting Agendas Exerted by Debt Traps". 2020. https://projekter.aau.dk/projekter/files/329728983/Debt_Trap_Diplomacy_project.pdf
- "Derzhavnyi borh Ukrainy" [State Debt of Ukraine]. *Minfin*. 2022. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
- Obushnyi, S. M., and Dziadevych, L. V. "Upravlinnia zovnishnim derzhavnym borhom Ukrainy" [Ukraine's External Public Debt Management]. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, no. 1 (2018): 21-30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2018-0103>
- Shelest, O. L. "Derzhavnyi borh Ukrainy: mekhanizm upravlinnia ta obsluhovuvannia" [State Debt of Ukraine: The Mechanism of Management and Maintenance]. *Ekonomika i suspilstvo*, iss. 8 (2017): 710-715. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/118.pdf
- Stashchuk, O. V., and Borychevska, I. H. "Zovnishnii derzhavnyi borh Ukrainy: suchasni tendentsii ta osoblyvosti obsluhovuvannia" [External Public Debt of Ukraine: Current Trends and Features of Service]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2021). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.11>
- Vinokurov, Ya. "Derzhavnyi borh Ukrainy perevyshchyt 100% VVP. Shcho tse oznachaie?" [The National Debt of Ukraine Will Exceed 100% of GDP. What Does It Mean?]. *Ekonomichna pravda*. October 25, 2022. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/25/692991/>
- "Yak zminiuvavsia zovnishnii ta derzhavnyi borh Ukrainy" [How the External and State Debt of Ukraine Changed]. *Slovo i dilo*. September 24, 2021. <https://www.slovo-i-dilo.ua/2021/09/24/infografika/finansy/yak-zminyuvavsya-zovnishnij-ta-derzhavnyj-borh-ukrayiny>
- Zamkova, N., and Hnydiuk, I. "Derzhavnyi borh Ukrainy za masshtabnoi kryzy" [Public Debt of Ukraine During a Large-Scale Crisis]. *Scientia Fructuosa. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, no. 4 (2022): 110-121. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)08)

REFERENCES

- Ajnoti, R. "The Complete Story of Debt-Trap Diplomacy". *The Geopolitics*. November 11, 2022. <https://thegeopolitics.com/the-complete-story-of-debt-trap-diplomacy/>
- Bohdan, T. "Restrukturyzatsiia zovnishnyoho borhu: mizhnarodna praktyka ta mozhlyvosti dlia Ukrainy" [External Debt Restructuring: International Practice and Opportunities for Ukraine]. *Ekonomichna pravda*.